

”Vi måste erkänna problemet” – Linda, 39, vill öka kunskapen om miljökriserna – Tidningen Ångermanland

www.tidningenangermanland.se

Ta till exempel tron på tillväxten. En idé om att ett plus ett blir tre, att människan kan skapa oändlig tillväxt av ändliga resurser.

– **Tillväxt har ingen** förankring i den naturliga världen. Det finns inte fler kolatomer, inte fler vattenmolekyler, det är ett konkret faktum. Det är en ekvation som inte går ihop, naturresurserna är ändliga på den här sköra planeten, säger Linda Ellegaard Nordström.

Hon rättar sig själv:

– **Jag gillar inte ordet** ”naturresurs”. Det antyder att naturen är något som är till för att utnyttjas, vilket inte är sant. Själva språkbruket kan bli problematiskt – det påverkar vårt sätt att tänka och hur vi ser på världen.

Linda Ellegaard Nordström, bosatt i Prästmon, ekofilosof och verksam som lärare på Hola Folkhögskola, lutar sig framåt när hon pratar; engagemanget lyser igenom varje ord. Till hösten leder hon den nya kursen i ekofilosofi, som undersöker frågor om människa och natur ur ett ekologiskt och filosofiskt perspektiv.

Annons

Annons

Naturen är fylld av sköra samband som tillsammans bildar en stark och livskraftig väv – som nu hotas av människans framfart.

Bild: Katarina Östholm

– Flera av rötterna till dagens kriser tror jag finns i hur vi betraktar världen. I en av inriktningarna inom ekofilosofin kallas det för förståelserum. Det är ett avgränsat rum med tak och väggar som består av uppfattningar och utgångspunkter som tas för givna inom den egna kulturen. När det gäller miljö och ekologi hamnar vi ofta i ett slags rundgång utan att egentligen komma någonvart; debatterna förs kring enskilda sakfrågor utan att ta ett helhetsgrepp på den globala problematiken.

Många av de saker som forskare varnat för i decennier är nu ett faktum.

Klimatförändringarna är här och konflikterna som skapas ligger på bordet. Många blir frustrerade, apatiska, drabbas av klimatångest.

– Det händer nu, och vi ser ett ökande behov hos många att navigera i detta, därför startar vi den här kursen, säger Linda Ellegaard Nordström.

Under tiden fortsätter ekosystem att krackelera och djur- och växtarter att försvinna från jorden, så snabbt att det nu kallas det sjätte stora artutdöendet. Den fossila produktionen fortsätter öka, samtidigt som de "gröna" industrierna invaderar norra Sverige och världen.

– Tekniskt och kunskapsmässigt har människans framfart exploderat, vi har inte hunnit med och vi har inte hunnit tänka. På konsekvenserna, och vad vi egentligen ska ha allt till. Om vi verkligen behöver det.

– **Vi måste börja med** att erkänna problemet, ta oss utanför väggarna i förståelserummet. Inte förrän vi går på djupet av hur läget ser ut, med öppna ögon, och försöker förstå mekanismerna bakom det som sker, kan vi börja närma oss en lösning.

Annons

Vår kultur tillämpar en form av härskarteknik mot naturen

Ekofilosofin kan vara ett verktyg för att bättre hantera miljökriserna som tornar upp sig – fördjupad kunskap och reflektion som en väg framåt.

Bild: Katarina Östholm

Annons

Det dualistiska tankesättet är ett stort problem; det genomsyrar samhälle och kultur så till den grad att det ses som en självklarhet av många.

– **Det är inte bara** människan som ställs i motsats till naturen som om de vore oförenliga, utan också ande mot materia, kropp mot själ, dröm mot verklighet, stad mot land. Trots att allt är delar av en och samma verklighet och ouplösligt förenade.

Den dualistiska indelningen människa-natur gör att det finns en stor acceptans för människans "rätt" att utnyttja naturen för sin egen vinning. Och konsekvensanalysen blir därmed bristfällig; riskerna tonas ned och vinsterna lyfts fram.

– **Vår rätt att exploatera** naturen ses som självklar, nästan som en naturlag. Men vi är ju själva naturen – allt som händer den händer oss. Det är ingen naturlag att skita ned älven, att göra kalhyggen, att förstöra livsbetingelserna för andra arter, säger Linda Ellegaard Nordström.

– Att vi skiljer på människa och natur säger något om vår kulturs bild av världen. Att vi inte accepterar begränsningar, att vi tror på att tillväxt är möjlig; en tanke så stark att den håller på att leda oss i fördärvet.

Dagens starka fokus på ekonomi och den likaledes dominerande åsikten att pengar är alltings mått är en annan vägg i förståelserummet som behöver brytas ned.

I sig själva saknar pengar värde, det är bara överenskommelsen om att de är värda något som gör att systemet över huvud taget fungerar

Annons

Natur blir pengar – men kalhyggen kan förbli kalhyggen. Många kalhuggna marker förnyas sig inte, visar en studie från lantbruksuniversitetet i Umeå. Arkivbild

– Pengar är bara ett uttryck för hur vi tänker på världen och värden; det finns en uppenbar tendens att översätta allt till pengar, säger Linda Ellegaard Nordström.

– **Vår kultur är besatt** av att mäta och kvantifiera allting, och pengar är ett sätt att mäta något. I sig själva saknar pengar värde, det är bara överenskommelsen om att de är värda något som gör att systemet över huvud taget fungerar. Tron på det abstrakta – pengar, internet – är en språngbräda för den här typen av kultur.

Annons

Förståelserummet fylls av självklarheter som inte är självklara, sanningar som är högst diskutabla, en inre logik som är skraddarsydd kanske inte minst för att vidmakthålla maktordningen.

– Det som finns i det här rummet är vad vi tar för givet och sant, "så här är det bara". Det karaktäriserar vårt sätt att tänka och det blir svårt att tänka utanför boxen, särskilt när en hel begreppsvärld finns som stödjer tankesätten.

Men det finns andra förståelserum i världen, andra sätt att se på verkligheten. Går man till roten med en tanke eller en idé finner man kanske att den är en koloss på lerböjor

utan grund att stå på.

Vi har den här enorma kunskapen, samtidigt som vi fortfarande har kalhyggen

Ursprungsbefolkningar världen över delar ofta samma respekt för naturen och annat liv än människans. På bilden en orörd urskog på Bullerskär. Arkivbild

– Vårt sätt att tänka har kommit att dominera världen, men det finns många andra sätt. Idén om jaget, så stark i västvärlden, går genom allt hos oss – men i österländska idétraditioner ser man saken på ett helt annat sätt; saker och människor är inte separata, allt går in i varandra. Vi öppnar gruvor och plöjer jord, men för nomadfolk i Mongoliet är det en icke-fråga att gräva i marken. Det finns andra kunskapsvägar.

Annons

Ursprungsbefolkningar världen över delar ofta samma respekt för naturen och annat liv än människans; känslan av helhet och delaktighet är stark.

– Att man på vitt skilda håll kommit fram till samma slutsats – borde det inte göra att sådana tankar anses vara mer värdefulla?

Människans djupa och intuitiva relation till naturen förminskas och förtyligas ofta i den allmänna debatten.

Bild: Katarina Östholm

Att naturen existerar i sin egen rätt, och att människan oupplösligt hör samman med naturen, är ändå en tanke som fått visst fotfäste. Floder, skogar och berg har världen över fått status av juridiska personer, med åtföljande rättigheter.

Annons

– **Vår kultur tillämpar** en form av härskarteknik mot naturen, ett starkt osynliggörande av människans samband med allt annat liv och relationen till naturen. Elin Wägner är en av de som såg det problematiska väldigt tidigt, hennes skrift "Fred med jorden" är högst aktuell i dag.

Den själsliga och fysiska separationen av människan från naturens andra delar skapar också en alienation, ett främlingskap i världen som påverkar både själsligt och fysiskt; att ständigt vistas i artificiella rum och miljöer har visat sig ha en ansevärd negativ påverkan på hälsa och välbefinnande.

Vi förtyligar sådant som ligger väldigt djupt hos oss

”Vi behöver förstå vår tids kriser och hur de samverkar med varandra; vi behöver förstå människans plats på jorden; det finns många sätt att vara människa på,” säger Linda Ellegaard Nordström.

Bild: Katarina Östhalm

Samhällets lösning? Ut i naturen, vandra, skogsbada, tälta, turista, flytta till landet. Ansvaret läggs på individen i stället för att ifrågasätta den idémässiga, sociala och fysiska struktur som skapar och vidmakthåller problemen.

Annons

– **Och återigen, språket.** Sättet vi pratar om det här på förstärker idén om den autonoma individen, det är en idé som reproduceras och förstärks. Vi förytligar sådant som ligger väldigt djupt hos oss, fokus hamnar på alla prylar vi ska ha på våra vandringar i naturen i stället för mötet och kontakten med naturen som är vi själva.

Vid Ångermanälven i Prästmon växer några vackra gamla hängbjörkar.

– **Det är samma kolatomer** i mig som i björken, vi är i relation. Nu kan vi vetenskapligt bevisa att träd pratar med varandra. Det ger perspektiv på vad det är att vara människa och biologisk varelse. Vi har den här enorma kunskapen, samtidigt som vi fortfarande har kalhyggen.

Myrmarker är en viktig kolsänka och en betydelsefull del av ett fungerande ekosystem. Många har dikats ur och torrlagt, men arbete pågår för att lägga igen diken och återskapa våtmarken.

Bild: Katarina Östholm

Annons

Ekofilosofin vill undersöka de stora framtidsfrågorna, öka förståelsen, hitta nya och bättre frågor, kanske nya svar.

– **Vi vill försöka få** syn på förståelserummets väggar och tak för att kunna komma förbi och djupare. Vi behöver förstå vår tids kriser och hur de samverkar med varandra; vi behöver förstå människans plats på jorden; det finns många sätt att vara människa på. Och ju djupare förståelse vi får, desto bättre grund blir det för handling.

Fakta

Ekofilosofi undersöker frågor om människan och naturen ur ett ekologiskt och filosofiskt perspektiv. Filosofin tar avstamp i ett engagemang för jordens och människans framtid.

Inom ekofilosofin undersöker man de stora miljö- och framtidsproblemen genom att studera deras kulturella/filosofiska rötter; att på djupet försöka förstå frågorna, och vara en del i att formulera nya, meningsfulla frågor.

Ekofilosofi är inte en dogmatisk lära, utan härbärgerar en mångfald av hållningar och perspektiv.